

YÊU CẦU TRONG THIẾT KẾ BÀI GIẢNG MÔN GIÁO DỤC HỌC QUÂN SỰ Ở HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ THEO HƯỚNG DẠY HỌC TÍCH CỰC

Thượng tá, TS.
Lã Hồng Phương¹;
Trung tá, ThS.
Nguyễn Xuân Khánh^{2,+}

¹Chủ nhiệm Bộ môn, Khoa Sư phạm quân sự, Học viện Chính trị - Bộ Quốc phòng;
²Giảng viên Khoa Sư phạm quân sự, Học viện Chính trị - Bộ Quốc phòng
+Tác giả liên hệ • Email: khanhx79@gmail.com

Article history

Received: 08/3/2023

Accepted: 30/3/2023

Published: 10/4/2023

Keywords

Lecture design, military education, active teaching, Political Academy

ABSTRACT

Military education is a subject with high pedagogical nature, helping to form and develop students' knowledge and skills in training and educating soldiers, contributing to perfecting the personality of soldiers, pedagogical culture of military cadres. The content of the article clarifies a number of concepts and the necessity of lesson design in Military Education at the Political Academy in the direction of active teaching, thereby proposing a number of requirements in the lesson design of this subject such as: innovation in design objectives, content and design methods; strengthening practical content in the lecture structure in association with training objectives and requirements; attaching importance to the interaction of lecturers in lesson design, especially pedagogical situations, increasing practical applicability and innovating testing and assessment, contributing to the formation of pedagogical skills for students, improving the quality of subject teaching at Political Academy today. The research results help the training management agency, the faculty of pedagogy and the lecturers to apply and improve teaching quality of Military Education at the Political Academy in the current period.

1. Mở đầu

Những năm gần đây, Học viện Chính trị tập trung chỉ đạo và thực hiện đột phá đổi mới dạy học theo định hướng phát triển năng lực người học, “nâng cao chất lượng bài giảng chuyên đề, chú trọng và nhân rộng bài giảng chuyên sâu. Vận dụng có hiệu quả phương pháp dạy học tích cực, kết hợp tốt phương pháp dạy học truyền thống và hiện đại” (Đảng bộ Học viện Chính trị, 2020). Trong đó, chú trọng đổi mới mạnh mẽ và đồng bộ các yếu tố cơ bản của quá trình giáo dục và đào tạo, trước hết là quá trình dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn nói chung và môn Giáo dục học quân sự nói riêng theo hướng coi trọng phát triển năng lực của người học.

Bài giảng môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị nếu được thiết kế theo hướng dạy học tích cực sẽ đóng vai trò quan trọng, đảm bảo cho bài giảng hướng vào phát triển năng lực toàn diện cho học viên, đáp ứng ngày càng tốt hơn mục tiêu đào tạo giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở Học viện. Thiết kế bài giảng môn Giáo dục học quân sự tuy là công việc chủ yếu của các giảng viên song nó là hoạt động liên quan nhiều lực lượng, tác động tới nhiều người, do đó nó cần được tiến hành với những yêu cầu đồng bộ, thống nhất, chặt chẽ với mọi thành tố của quá trình dạy học từ mục tiêu, nội dung đến phương pháp, hình thức và kiểm tra, đánh giá kết quả dạy học.

Mặt khác, bài giảng môn Giáo dục học quân sự đang được vận hành chủ yếu được xây dựng theo cách tiếp cận nội dung, chưa quan tâm đúng mức tới định hướng phát triển năng lực, nhất là giảng viên còn lúng túng trong thiết kế bài giảng theo hướng dạy học tích cực, làm ảnh hưởng đến chất lượng dạy học môn học. Do đó, nghiên cứu các yêu cầu trong thiết kế bài giảng môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị theo hướng dạy học tích cực là yêu cầu cần thiết, phù hợp với bối cảnh và thực tiễn nhiệm vụ đào tạo giảng viên khoa học xã hội và nhân văn của Học viện trong giai đoạn hiện nay.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm

- *Bài giảng* là một hình thức tổ chức dạy học phức hợp, được tổ chức theo các tiết học, người dạy trực tiếp điều khiển, chỉ đạo hoạt động nhận thức của cả lớp, nhằm tạo cơ hội cho người học khám phá tri thức mới, rèn luyện các kỹ năng hoạt động trí tuệ và định hướng thái độ học tập môn học.

- *Thiết kế bài giảng* là hoạt động lập kế hoạch để tiến hành một bài học cụ thể đảm bảo cho các tiết dạy của bài học được thành công. Để làm được điều đó, người thiết kế - soạn giáo án cần nghiên cứu các văn bản quy định, điều

lệ... để nắm nội dung chương trình môn học, nghiên cứu sách giáo khoa, các tài liệu tham khảo và khảo sát đặc điểm nhận thức, văn hóa của người học ở nơi mình giảng dạy (Nguyễn Thị Nhân, 2018).

- *Bài giảng môn Giáo dục học quân sự*: Giáo dục học quân sự là môn học thuộc ngành Khoa học giáo dục, trong đó tập trung nghiên cứu những quy luật cơ bản của quá trình sư phạm quân sự. Giáo dục học quân sự còn có mối liên hệ chặt chẽ, mật thiết với các ngành khoa học khác trong hệ thống các ngành Khoa học Xã hội và nhân văn và với các bộ môn của chuyên ngành Khoa học quân sự. Đây cũng là môn học đặc thù, có vai trò quan trọng, định hướng, giúp học viên có hệ thống kiến thức cơ bản về dạy học, giáo dục nhân cách để họ phát triển những năng lực chung và năng lực chuyên biệt thực hiện tốt chức trách, nhiệm vụ của người giảng viên ở các nhà trường quân đội trong tương lai. Theo Thân Văn Quân (2019), trong xu hướng hiện nay, chương trình môn Giáo dục học quân sự đang được nghiên cứu phát triển theo hướng tăng thời gian cho các hình thức thực hành, thực tập, giảm thời gian lên lớp lý thuyết, coi trọng rèn luyện các kỹ năng, năng lực thực hành cho học viên, giúp thực hiện các mục tiêu đào tạo của Học viện và phù hợp với thực tế công tác sau khi ra trường của học viên.

- *Dạy học tích cực* là phương pháp nói đến cách dạy học mà ở đó, người dạy đưa ra những gợi mở cho một vấn đề và cùng người học bàn luận, tìm ra mâu chốt vấn đề cũng như những vấn đề liên quan. Phương pháp này lấy sự chủ động tìm tòi, sáng tạo, tư duy của người học sinh làm nền tảng, người dạy chỉ dẫn dắt và gợi mở vấn đề. Trong quá trình dạy học, người dạy chú ý và coi trọng việc nâng cao tính tích cực cho người học; nêu tình huống, kích thích hứng thú, suy nghĩ và tổng hợp, kết luận các ý kiến đối lập của người học; từ đó, hệ thống hóa các vấn đề, tổng kết bài giảng, khắc sâu những tri thức cần nắm vững (Nguyễn Thị Hương Liên, 2018).

2.2. Sự cần thiết phải thiết kế bài giảng môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị theo hướng dạy học tích cực

Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII đã nhấn mạnh: “Tạo đột phá trong đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, khoa học và công nghệ, phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, thu hút và trọng dụng nhân tài, ứng dụng mạnh mẽ thành tựu của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr 115). Theo Đặng Vũ Hoạt (2015, tr 34), trong quá trình dạy học, người thầy là chủ thể của hoạt động giảng dạy, giữ vai trò chủ đạo. Người thầy có chức năng tổ chức, điều khiển, lãnh đạo hoạt động học của sinh viên, bảo đảm cho sinh viên thực hiện đầy đủ và có chất lượng cao những yêu cầu phù hợp với mục đích dạy học. Dạy học ở nhà trường quân đội là quá trình có mục đích, có tổ chức, phối hợp thống nhất giữa các hoạt động dạy và hoạt động học nhằm trang bị kiến thức kỹ xảo, kỹ năng nghề nghiệp quân sự, phát triển khả năng tư duy sáng tạo, giáo dục những phẩm chất, nhân cách cần thiết cho học viên, thực hiện mục tiêu đào tạo của nhà trường (Tổng cục Chính trị, 2013, tr 44).

Dạy học môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị là hoạt động có mục đích, có tổ chức của giảng viên và học viên nhằm truyền thụ và lĩnh hội kiến thức, rèn luyện kỹ năng thực hiện tốt mục tiêu của môn học, góp phần nâng cao chất lượng dạy học, thực hiện mục tiêu, yêu cầu giáo dục và đào tạo của Học viện. Từ đặc điểm của hoạt động dạy học môn Giáo dục học quân sự đã tạo ra sự cần thiết phải thiết kế bài giảng Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị theo hướng dạy học tích cực. Cụ thể:

- *Thứ nhất*, xuất phát từ nhiệm vụ của quá trình dạy học môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị. Dạy học môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị hướng vào thực hiện 4 nhiệm vụ cơ bản, đó là: (1) Trang bị hệ thống kiến thức, kỹ xảo, kỹ năng của giảng viên, cán bộ quản lý ở nhà trường quân đội; (2) Trên cơ sở cung cấp các kiến thức, kỹ xảo, kỹ năng, quá trình dạy học môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị còn thực hiện một nhiệm vụ quan trọng nữa là phát triển trí tuệ, phát triển khả năng sáng tạo cho học viên; (3) Hình thành thế giới quan khoa học, niềm tin, lý tưởng, phẩm chất đạo đức cách mạng; (4) Chuẩn bị tâm lý cho học viên. Như vậy, nhiệm vụ của quá trình dạy học môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị là những vấn đề lý luận và thực tiễn trong công tác giáo dục và đào tạo ở các nhà trường quân đội hiện nay. Những vấn đề lý luận và thực tiễn này đang tồn tại ngay trong thực tiễn quá trình dạy học ở các nhà trường mà chúng ta có thể khái quát lại thành nội dung để học viên có thể nghiên cứu, tìm tòi, khám phá và giải quyết; qua đó, trang bị kiến thức, kỹ năng và hình thành thái độ đúng đắn cho học viên trong quá trình tổ chức các hoạt động giáo dục và đào tạo ở các nhà trường.

- *Thứ hai*, xuất phát từ nội dung dạy học môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị. Về tổng thể, nội dung môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị hiện nay bao gồm những đơn vị kiến thức khá toàn diện, cơ bản về dạy học, giáo dục học viên ở các nhà trường quân đội. Giáo dục học quân sự là môn học vừa mang tính lý thuyết, vừa mang tính chất ứng dụng, chứa đựng nhiều khái niệm, phạm trù, nguyên tắc rất gần gũi với quá trình dạy học, giáo dục ở các nhà trường và cuộc sống đời thường nhưng lại không dễ tìm tòi, khám phá. Do đó, để bồi dưỡng năng lực sư phạm cho học viên - những nhà giáo dục tương lai thì việc thiết kế bài giảng môn Giáo dục học quân sự theo

hướng dạy học tích cực là rất cần thiết, đóng vai trò quan trọng giúp học viên rèn luyện kỹ xảo, kỹ năng sư phạm; củng cố kiến thức lý thuyết, phát huy tính độc lập và khả năng sáng tạo trong giải quyết công việc của nhà giáo dục, nhà sư phạm tương lai; giúp quá trình dạy học không sa vào “kinh viện” thuần túy lý thuyết mà gắn chặt lý thuyết với việc giải quyết, xử lý các tình huống, hiện tượng giáo dục diễn ra hết sức đa dạng, sinh động trong đời sống và thực tiễn hoạt động quân sự. Trên cơ sở đó, góp phần phát triển tư duy và năng lực sư phạm cho học viên, nâng cao hiệu quả dạy học môn học. Với những đặc điểm về nội dung dạy học nêu trên, thiết kế bài giảng môn Giáo dục học quân sự theo hướng dạy học tích cực là một phương pháp, một cách thức tiếp cận phù hợp vì nó tích hợp nhiều hình thức học tập giúp học viên dễ dàng tiếp cận hơn với nội dung, chương trình môn học này.

- *Thứ ba*, xuất phát từ đặc điểm của học viên. Học viên ở Học viện Chính trị là những cán bộ, sĩ quan đã qua tuyển chọn của các cơ quan, đơn vị, nhà trường cử đi đào tạo ở Học viện Chính trị. Trải qua quá trình tu dưỡng, rèn luyện của bản thân trong thực tiễn hoạt động chính trị - xã hội, quân sự nên ở họ có trình độ giác ngộ chính trị cao, có ý thức tự chủ, tự khẳng định trong học tập, rèn luyện nói chung và học tập môn Giáo dục học quân sự nói riêng. Bên cạnh đó, học viên ở Học viện Chính trị là những cán bộ, sĩ quan đã trải qua các cương vị lãnh đạo, chỉ huy ở đơn vị cơ sở hay cán bộ quản lý, giảng viên ở các nhà trường quân đội. Do hoạt động ở các môi trường công tác, cương vị khác nhau nên học viên có nhiều kinh nghiệm phong phú, đa dạng trong quản lý, dạy học, giáo dục bộ đội. Đây là yếu tố rất cần thiết để có thể vận dụng những kinh nghiệm đã có vào giải quyết các trường hợp cụ thể trong quản lý, dạy học, giáo dục học viên. Việc học tập nghiên cứu thông qua dạy học môn Giáo dục học quân sự sẽ phát huy được những kinh nghiệm phong phú, đa dạng của học viên vào giải quyết các tình huống, trường hợp, vấn đề cụ thể trong quản lý, dạy học, giáo dục học viên ở nhà trường quân đội.

- *Thứ tư*, xuất phát từ đặc điểm dạy học môn Giáo dục học quân sự luôn gắn liền với quá trình phát triển năng lực của học viên. Trong dạy học môn Giáo dục học quân sự, giảng viên luôn phải hướng dẫn học viên giải quyết các vấn đề trong học tập có liên quan hoạt động dạy học, giáo dục học viên ở nhà trường quân đội sau này. Hoạt động học tập môn Giáo dục học quân sự đòi hỏi học viên rèn luyện thường xuyên các thao tác tư duy như: so sánh, phân tích - tổng hợp, khái quát hóa,... dùng các phương pháp nhận thức, phải suy luận, lập luận,... tạo điều kiện cho năng lực tư duy logic phát triển; phải biết thu thập, xử lý thông tin và vận dụng thông tin trong học tập; biết đề xuất các giả thuyết hoặc suy đoán các giải pháp, quyết định lựa chọn giả thuyết/giải pháp tối ưu khi có nhiều giả thuyết/giải pháp; nhìn nhận vấn đề từ nhiều cách thức, giải bài toán vấn đề được nhiều cách,... đánh giá kết quả và giải pháp thực hiện đó chính là rèn luyện tư duy phê phán, tư duy biện chứng và có được tư duy sáng tạo. Quá trình học tập môn Giáo dục học quân sự đòi hỏi học viên cần phải phát triển năng lực tư duy, sáng tạo, có thể coi đó là năng lực cốt lõi của giảng viên nói chung, giảng viên ở nhà trường quân đội nói riêng.

Thiết kế bài giảng môn Giáo dục học quân sự theo hướng dạy học tích cực tạo cơ hội cho học viên phát triển toàn diện các kỹ năng như: phân tích để xác định vấn đề; xây dựng và viết tình huống; thu thập và xử lý thông tin; giao tiếp và làm việc theo nhóm; trình bày vấn đề, quan điểm trước tập thể; tranh luận, đưa ra luận điểm và bảo vệ ý kiến; năng lực tư duy phê phán, phản biện; so sánh, đánh giá các phương án; ra quyết định và sáng tạo khi đưa ra các giải pháp cho vấn đề. Như vậy, thiết kế bài giảng môn Giáo dục học quân sự theo hướng dạy học tích cực giúp học viên được rèn luyện khả năng tư duy độc lập, tích cực, năng động, sáng tạo trong hoạt động thực tiễn. Bên cạnh đó, còn góp phần tăng tính vận dụng của môn học; nâng cao tính chủ động, sáng tạo và hứng thú của học viên; cung cấp kinh nghiệm, cách nhìn và giải pháp mới cho cả giảng viên và học viên. Ngoài ra, không chỉ học viên mà bản thân giảng viên cũng được rèn luyện kỹ năng nghiệp vụ sư phạm nảy sinh từ thực tế, qua đó nâng cao năng lực chuyên môn cho mỗi giảng viên. Trong quá trình hướng dẫn học viên nghiên cứu, giảng viên cũng tự rút ra những bài học kinh nghiệm cho bản thân như: cách gợi ý dẫn dắt vấn đề cần nghiên cứu; cách điều phối thảo luận vấn đề đi đúng trọng tâm, không bị lệch hướng; cách phân phối thời gian một cách phù hợp, không gây ảnh hưởng đến tiến độ bài học; cách khai thác và phát triển tình huống sư phạm thành các “tình huống học tập” để học viên tự nghiên cứu và làm rõ...

Giáo dục học quân sự là môn học có tính chất nghiệp vụ sư phạm cao, hình thành, phát triển cho học viên phẩm chất nhân cách của nhà giáo dục, văn hóa sư phạm của người cán bộ quân đội. Do đó, để bồi dưỡng năng lực sư phạm cho các chính uỷ, chính trị viên và các học viên với tư cách là nhà giáo dục tương lai thì việc thiết kế bài giảng theo hướng dạy học tích cực là rất cần thiết. Việc thiết kế bài giảng theo hướng dạy học tích cực có vai trò rất quan trọng, giúp học viên rèn luyện kỹ xảo, kỹ năng sư phạm; củng cố kiến thức lý thuyết, phát huy tính độc lập và khả năng sáng tạo trong giải quyết công việc của nhà giáo dục, nhà sư phạm tương lai.

2.3. Một số yêu cầu trong thiết kế bài giảng môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị theo hướng dạy học tích cực

- *Một là*, đổi mới về thiết kế mục tiêu bài giảng. Trong dạy học môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị, việc thiết kế mục tiêu bài giảng theo hướng dạy học tích cực là cơ sở giúp cho việc trả lời câu hỏi “dạy cái gì”, nghĩa là xác định các nội dung dạy học và “dạy như thế nào” - xác định các phương pháp dạy học. Như vậy, nếu mục tiêu bài giảng được xây dựng hoàn thiện sẽ có tác động lớn đến việc lựa chọn nội dung, sử dụng phương pháp, phương tiện, kiểm tra, đánh giá... điều đó giúp cho hoạt động giáo dục và đào tạo của Học viện nói chung, dạy học môn Giáo dục học quân sự nói riêng bớt lí thuyết, bám sát thực tiễn nhiệm vụ dạy học, thực hiện phương châm “dạy những gì thực tiễn cần, chứ không dạy những gì mà chuyên ngành có”.

Mặt khác, thiết kế mục tiêu bài giảng môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị theo hướng dạy học tích cực sẽ khắc phục được việc chú trọng vào nội dung dạy học theo lối truyền thụ một chiều, hàn lâm sang tăng tính trao đổi thông tin hai chiều giữa người dạy và người học, giúp người học chủ động, tự giác tích cực hơn, đồng thời giúp cho việc sử dụng các phương pháp, phương tiện trong dạy học của giảng viên cũng được phát triển.

- *Hai là*, đổi mới về nội dung thiết kế bài giảng. Nội dung bài giảng cần đề cập đến cả chiều rộng, lẫn chiều sâu của các vấn đề nghiên cứu; từ lịch sử vấn đề đến các quan điểm khác nhau, những thành tựu mới nhất của khoa học, kê cả những vấn đề đang tranh luận, những vấn đề đặt ra trong thực tiễn có liên quan đến vấn đề nghiên cứu. Thông thường nội dung của được thiết kế thành 3 phần: (1) Tổng quan vấn đề nghiên cứu. Trong phần này, giảng viên đề cập đến lịch sử của vấn đề nghiên cứu, quá trình nảy sinh, tồn tại, phát triển của vấn đề nghiên cứu; khái quát lịch sử nghiên cứu vấn đề; (2) Phần nội dung cơ bản của bài giảng. Phần này đề cập những nội dung cơ bản theo đối tượng và phạm vi nghiên cứu của bài giảng. Từng nội dung cần làm rõ cơ sở lí luận, thực tiễn của vấn đề nghiên cứu; những quan điểm, cách tiếp cận khác nhau của vấn đề nghiên cứu; làm rõ bản chất của từng nội dung; làm rõ thực trạng, hướng phát triển của vấn đề nghiên cứu. Giảng viên nên sử dụng các kiến thức tích hợp từ nhiều môn học để luận giải, làm rõ bản chất của các nội dung; thiết kế nội dung thành các vấn đề học tập, tạo các tình huống có vấn đề, làm cơ sở cho sử dụng các phương pháp dạy học tích cực; (3) Kết thúc từng nội dung phải có kết luận. Phần này hệ thống lại những kiến thức cơ bản, định hướng cho người học vận dụng các kiến thức trong thực tiễn.

- *Ba là*, đổi mới về phương pháp thiết kế bài giảng. Trong bài giảng, giảng viên nên sử dụng nhiều phương pháp khác nhau, trong đó chú trọng các phương pháp dạy học tích cực như: nêu vấn đề, thảo luận, tranh luận trong phạm vi cả lớp, đặc biệt là theo nhóm.

Đối với việc tiến hành bài giảng theo hướng dạy học tích cực, cũng giống như tiến hành bài giảng thông thường, giảng viên về cơ bản tuân theo những gì đã chuẩn bị trong giáo án. Tuy nhiên, bài giảng theo hướng dạy học tích cực có thể có sự linh hoạt, sáng tạo hơn trong quá trình tiến hành bởi vì trong quá trình học sẽ nảy sinh nhiều vấn đề mới cần phải giải quyết. Qua theo dõi người học tranh luận, giảng viên phát hiện ra các vấn đề mới cần phải bổ sung. Do vậy, trong tiến hành bài giảng, giảng viên phải hết sức sáng tạo, linh hoạt. Tuy nhiên, giảng viên phải thường xuyên bám sát mục tiêu, nội dung, thời lượng của bài giảng cho phép; tránh sa đà vào những chi tiết quá vụn vặt hoặc đi quá xa so với mục tiêu, ảnh hưởng đến chất lượng, hiệu quả của bài giảng. Kết quả bài giảng có thể được đo lường thông qua chất lượng, hiệu quả của toàn bộ quá trình dạy học. Đồng thời, được thể hiện rõ nét thông qua hệ thống những kiến thức, kĩ xảo, kĩ năng nghề nghiệp quân sự, mức độ phát triển hoàn thiện về phẩm chất, năng lực của học viên lĩnh hội và rèn luyện được trong suốt quá trình học tập.

- *Bốn là*, tăng cường nội dung thực hành trong cấu trúc bài giảng gắn với mục tiêu, yêu cầu đào tạo. Học đi đôi với hành là nguyên tắc quan trọng trong chỉ đạo hoạt động dạy học ở các nhà trường quân đội nói chung, dạy học môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị nói riêng, bởi lẽ xét đến cùng, học sẽ phải hướng tới hành, học là quá trình người học được tiếp thu những kiến thức, tri thức để hướng tới thực hành một nghề nghiệp, một công việc nhất định, do đó học với hành phải gắn chặt với nhau. Mặt khác, dạy học môn Giáo dục học quân sự cho đối tượng học viên đào tạo để trở thành giảng viên khoa học xã hội và nhân văn trong các nhà trường quân đội nhằm hướng tới việc trang bị cho họ những kiến thức, kĩ năng cơ bản và cập nhật về Giáo dục học quân sự, nội dung của môn học gồm các kiến thức chung về quá trình sự phạm quân sự, kiến thức về lí luận dạy học, giáo dục nhân cách học viên; phương pháp, cách thức, kĩ năng tổ chức thực hành sự phạm của giảng viên, hay nói cách khác, mục tiêu đào tạo học viên giúp họ có đủ kiến thức, năng lực, trình độ, phương pháp sự phạm để vững vàng đứng trên bục giảng. Do đó, trong bài giảng phải tăng cường kĩ năng thực hành gắn với mục tiêu đào tạo đã xác định.

- *Năm là*, thiết kế bài giảng cần coi trọng sự tương tác, tình huống, tăng tính ứng dụng thực hành. Bài giảng là sự thể hiện rõ nét nhất, cụ thể nhất của chương trình đào tạo. Chương trình đào tạo có được đổi mới hay không, mức độ đổi mới đến đâu thì dựa vào việc thiết kế, chuẩn bị bài giảng của giảng viên sẽ thấy rõ được điều đó. Mặt khác, khi chương trình môn học đã có sự đổi mới, phát triển thì việc thiết kế bài giảng cũng cần có sự đổi mới cho phù hợp.

Bài giảng được thiết kế với ý tưởng coi trọng sự tương tác, tình huống, tăng ứng dụng thực hành là giải pháp quan trọng để thực hiện mục tiêu phát triển năng lực cho người học. Nội dung bài giảng thiết kế theo dạng này ngoài việc bảo đảm tính tư tưởng, tính khoa học, tính thực tiễn,... còn có một mục tiêu chỉ dẫn hành động (hoạt động) cho người học, các đơn vị kiến thức của bài học không thiết kế theo dạng văn xuôi, diễn giảng mà cần nêu vấn đề có gợi ý để học viên suy nghĩ trao đổi. Sau khi trao đổi, giảng viên sẽ kết luận nội dung theo chuẩn kiến thức và mục tiêu bài học đã xác định. Những phần thực hành, bài tập thu hoạch cần thường xuyên thay đổi chủ đề, định hướng nội dung sát với thực tiễn hoạt động và mục tiêu câu đào tạo. Để thực hiện được các nội dung đó, các cơ quan chức năng và khoa chuyên ngành cần thống nhất phân chia nội dung, thời gian các học phần (môn học) một cách phù hợp, tăng thời gian cho các chủ đề bài tập thực hành, giao quyền chủ động hơn nữa cho các khoa trong thiết kế chương trình môn học, nội dung phương pháp, hình thức chuẩn bị bài giảng theo định hướng phát triển năng lực.

Đội ngũ giảng viên cần đầu tư thời gian nghiên cứu, trao đổi, thống nhất nội dung, hình thức phương pháp soạn và xây dựng giáo án theo định hướng, hướng dẫn của cơ quan chức năng và khoa chuyên ngành; nghiên cứu và vận dụng đúng đắn, sáng tạo các phương pháp và kỹ năng sư phạm trong thiết kế bài giảng đảm bảo tính khoa học và sát với mục tiêu đào tạo đã xác định. Xây dựng giáo án mẫu, tổ chức seminar khoa học, xin ý kiến chuyên gia, hội đồng khoa học của khoa về nội dung, hình thức bài giảng theo cách tiếp cận mới, tiếp thu ý kiến và hoàn chỉnh.

- *Sáu là*, đổi mới khâu kiểm tra, đánh giá kết quả. Đây là yêu cầu có vị trí vai trò rất quan trọng, thực hiện được sẽ tạo bước đột phá trong hoạt động đổi mới chương trình, là phép thử cho chất lượng hiệu quả của hoạt động đổi mới chương trình, ngược lại đổi mới chương trình môn Giáo dục học quân sự theo định hướng phát triển năng lực người học sẽ tạo cơ hội cho đổi mới hoạt động kiểm tra, đánh giá kết quả dạy học. Bởi lẽ, chương trình quy định mục tiêu, nội dung, hình thức, phương pháp kiểm tra, đánh giá, vì vậy chương trình đổi mới thì hoạt động kiểm tra, đánh giá kết quả dạy học cũng cần được đổi mới. Nội dung đổi mới kiểm tra, đánh giá kết quả dạy học môn Giáo dục học quân sự theo định hướng phát triển năng lực được thể hiện toàn diện trên cả nội dung, hình thức kiểm tra, đánh giá, phương pháp tiến hành, lực lượng tham gia,... trong mỗi nội dung đều gắn với định hướng phát triển năng lực người học. Đây là nội dung khá mới trong hoạt động kiểm tra, đánh giá kết quả dạy học nói chung, dạy học môn Giáo dục học quân sự nói riêng. Đổi mới kiểm tra, đánh giá còn giúp hoạt động này diễn ra một cách khách quan hơn, trung thực hơn, phản ánh đúng hơn kết quả học tập thực chất của người học với kết quả đánh giá của giảng viên, tạo niềm tin, động lực cho giảng viên và học viên trong quá trình dạy học.

3. Kết luận

Thiết kế bài giảng môn Giáo dục học quân sự theo hướng dạy học tích cực là vấn đề mới của lí luận dạy học hiện đại. Các lực lượng sư phạm trong nhà trường quân đội cần hiểu rõ bản chất các khái niệm cơ bản, thấy được sự cần thiết phải thiết kế bài giảng môn Giáo dục học quân sự ở Học viện Chính trị theo hướng dạy học tích cực; từ đó tập trung đổi mới thiết kế mục tiêu, nội dung và phương pháp thiết kế bài giảng; tăng cường nội dung thực hành và coi trọng sự tương tác của giảng viên trong các tình huống sư phạm và đổi mới kiểm tra, đánh giá kết quả... Thực hiện có hiệu quả các yêu cầu nêu trên sẽ trực tiếp nâng cao chất lượng bài giảng môn Giáo dục học quân sự, góp phần đổi mới nâng cao chất lượng dạy học môn học và giáo dục và đào tạo ở Học viện Chính trị trong giai đoạn hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- Đảng bộ Học viện Chính trị (2020). *Nghị quyết lãnh đạo nhiệm vụ năm học 2020-2021*.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII* (Tập I). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- Đặng Vũ Hoạt (2015). *Lí luận dạy học đại học*. NXB Đại học Sư phạm.
- Nguyễn Thị Hương Liên (2018). Áp dụng phương pháp dạy học tích cực trong giảng dạy môn Giáo dục công dân 11. *Tạp chí Giáo dục*, 422, 47-49.
- Nguyễn Thị Nhân (2018). Đề xuất tiêu chí đánh giá hoạt động thiết kế bài giảng cho sinh viên sư phạm. *Tạp chí Giáo dục*, 441, 35-39.
- Tổng cục Chính trị (2013). *Giáo trình Giáo dục học quân sự*. NXB Quân đội nhân dân.
- Thân Văn Quân (2019). Đổi mới chương trình môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo định hướng phát triển năng lực. *Tạp chí Giáo dục*, 466, 59-62.